

İÜHF MİLLETLERARASI HUKUK DERSİ

ÇİFT NUMARALI ÖĞRENCİLER İÇİN FİNAL SINAVI CEVAPLARI

1. İmza tevsik niteliğindedir. İmzanın bağlayıcılık değerinin olması için yetki belgesinde bu iznin belirtilmiş olması gerekir. Devlet adına andlaşma aktedebilmek için de kural olarak yetki belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir. Bazı kişiler görevleri nedeniyle devleti temsil etme yetkisine haizdirler. Bu kişilerden yetki belgesi istenmez: Devlet Başkanı, Hükümet Başkanı, Dışişleri Bakanı ve gönderildiği devlet nezdinde misyon şefi. Bunun dışında; ilgili devletin uygulamasından ve diğer hal ve durumlardan tarafların bir kişiyi bu gibi amaçlar için devlet temsilcisi saymak ve yetki belgesi aramamak niyetinde olduğu anlaşılıyorsa yetki belgesine ihtiyaç duyulmayacaktır. Olayda bahsi geçen kişinin görevi nedeniyle devleti temsil etme yetkisi bulunmamakla birlikte yetkisiz imzaya devlet sonradan icazet verirse baştan itibaren geçerli olur.

2. Andlaşmanın yorumlanmasında kural olarak tevsik edilen metnin dili esas olarak alınması gerekmektedir. Eğer birden fazla tevsik edilen metin varsa ve andlaşmada hangisinin geçerli olacağı belirtilmemişse hepsi aynı oranda geçerlidir. Biri diğerinden üstün tutulamaz. Eğer iki metin de tevsik edilmişse, ve andlaşma ile biri üstün kılınmamışsa; Tevsik edilen andlaşma metinleri arasında bir anlam farkı varsa tarafların niyeti araştırılır, konu ve amacı göz önünde bulundurularak metinleri en iyi bağdaştıran anlam verilir.

3. 1969 VAHS md.1’de Sözleşme’nin uygulanacağı kapsam belirlenmiştir. Buna göre: “Bu Sözleşme, devletler arasındaki andlaşmalara uygulanır.” *Ev Sahibi Ülke Andlaşması* ise Türkiye ile bir milletlerarası teşkilat arasında akdedildiği için, 1969 VAHS kapsamında bir andlaşma değildir ve söz konusu anlaşmaya VAHS hükümleri uygulanamaz. Bahsi geçen anlaşmaya 1986 tarihli VAHS uygulanır.

4. F devleti diplomatik himaye hakkını kullanabilir. Diplomatik himaye hakkının kullanılabilmesi için zarar gören kişinin haksız fiilin vuku bulduğu ve diplomatik koruma hakkının kullanıldığı anda bu devletin vatandaşı olması gerekir (Nottebohm Davası, UAD,1955). İç hukuk yollarının tüketilmesi gerekmektedir fakat İç hukuk yollarının tüketilmesinin yetersiz olduğu, etkin bir başvuru yolunun olmadığı durumlarda iç hukuk yollarının tüketilmesi aranmamaktadır. Diplomatik himayeden yararlanacak kişi tüzel kişi de olabilir, diplomatik himaye hakkı devlete ait olup bu şartları sağlayan her kişinin bu haktan yararlanacağı anlamına gelmez. (Mavrommatis Davası, USAD, 1924- Barcelona Traction Davası, UAD,1970).

DSÖ fonksiyonel himaye hakkını kullanabilir. Uluslararası örgüt görevlisinin, görevi nedeniyle bir uluslararası hukuk kişisi tarafından zarar görmesi durumunda ilgili uluslararası örgütün, görevli hakkını uluslararası düzeyde korumasıdır. Fonksiyonel Himaye hakkı, örgüt görevlisinin uyruğunda bulunduğu devletin diplomatik himaye hakkına engel değildir. (Birleşmiş Milletler Hizmetinde Uğranılan Zararların Giderimi Danışma Görüşü, UAD, 1945)

5. Uluslararası sorumluluğun doğabilmesi için; 1. uluslararası hukuka aykırı bir fiil/ devletin milletlerarası yükümlülüğünü ihlal eden bir eylem 2. Bu fiil veya faaliyetin uluslararası hukuk kişisine atfedilebilmesi gerekir.

Devlet adına hareket eden organların veya organların kontrolü altındaki kişilerin fiilleri devlete atfedilir. Bu organlar yasama, yürütme veya yargı organları olabilir. Devletin sorumluluğu için devlet adına hareket eden kişinin üst düzey devlet görevlisi olmasına gerek yoktur. Devlet adına hareket eden organ veya kişilerin kendilerine verilen yetkilerin sınırını aşması durumunda devletin sorumluluğu devam etmektedir. Tüm bu sebepler nedeniyle, Dr. D’nin gözaltındayken X devleti polisi tarafından öldürülmesi olayında X devleti sorumludur.

Sorumluluğun kalkması için; uluslararası hukuka aykırı fiile/ihtmale ilişkin hukuka uygunluk sebeplerinin yokluğu gerekir. Bunlar; rıza, meşru müdafaa, karşı önlem, mücbir sebep, tehlike hali/zorda kalma, zaruret halidir. Olayda X devleti tehlike hali/zorda kalma sebebine dayanmak istemektedir. Bu durum ancak kendisinin veya

kendisinin denetimi/gözetimi altında bulunan birinin hayatını kurtarmak için başka herhangi bir imkanın olmadığı durumlarda mümkündür.

6. Ulusal muamele/adil ve hakkaniyetli muamele ilkesi , en çok gözetilen ulus kaydı, tam koruma ve güvence sağlanması ilkesi ve kamulaştırma veya el koymanın prensiplerine bağlılık bu prensipler kamu yararı, kamulaştırmanın hukuka uygun yapılması, ayırım gözetilmemesi, tazminat veya karşılığın ödenmesi şeklindedir.

7. 1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde kıtasahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırılması bakımından hakça çözüm bulmak üzere anlaşma ile gerçekleşeceği öngörülmüştür. Uluslararası mahkeme içtihatlarında hakça çözüme ulaşmak için 3 aşamalı bir sistem uygulanmıştır. İlk olarak eşit uzaklık esasınca orta hat çizilmesi, bu çizilen orta hattın üzerinde özel şartların uygulanması ve son olarak ortaya çıkan durumun hakça çözüme hizmet edip etmediğinin kontrolü. (Karadeniz Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası, UAD, 2009- Kara ve Deniz Uyuşmazlığı Davası, UAD, 2012- Bengal Körfezi Deniz Alanı Sınırlandırılması Davası, Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi, 2012-) Özel şartlara örnek olarak; kıyıların biçimleri, orantılılık, adaların varlığı ve ekonomik faktörler, tarihi haklar, sayılabilir.

Türkiye, Kıbrıs Adası'nın deniz alanları üzerinde KKTC'nin de hak ve yetkilerinin olduğunu, adadaki diğer kurucu halk olan Kıbrıs Türkleri'nin iradesinin de göz önünde tutulması gerektiğini savunmaktadır.

Türkiye'ye göre, Doğu Akdeniz'de Yunan adalarının deniz alanı sınırlanmasına etkisi için Birleşik Krallık ile Fransa arasındaki kıta sahanlığı sınırlandırılması uyuşmazlığında *Channel Islands* ile ilgili izlenen yol dikkate alınmalıdır. Buna göre; ortay hattın ters tarafında kalmaları adalara ilişkin bir özel durum olduğu ve bu özel durum sebebiyle karasuları dışında, kıtasahanlığı ve münhasır ekonomik bölgeye sahip olamayacağını ileri sürülmektedir. Adalar ile ilgili bu yaklaşımı destekleyen bir başka karar ise Karadeniz'de Deniz Alanları Sınırlandırılması Davası (UAD, 2009) kararıdır. Divan bu kararında *Serpents Adası*'nı deniz alanı sınırlandırmasına esas almamış, sadece kararsularına sahip olacağını ifade etmiştir. Adaların sahip olduğu deniz alanları için genel olarak dört seçeneğin mevcut olduğunu söyleyebiliriz Bunlar; Tam deniz yetki alanının verilmesi, yarım deniz yetki alanının verilmesi, çevreleme yöntemi/cep bölge ile deniz alanı verilmesi ve hiç deniz yetki alanının verilmemesi olarak ifade edilebilir.

Türkiye, deniz yetki alanlarının sınırlandırıldığı bir bölgede kıyıdaş olan her bir devletin ilgili deniz alanına olan kıyıların uzunlukları arasındaki dikkate alınması anlamına gelen orantılılık ilkesi de dikkate alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davası (UAD, 1969), Libya-Malta Kıta Sahanlığı Davası (UAD, 1985) Grönland ve Jan Mayen Arasındaki Bölgede Deniz Sınırlandırılması Davası (UAD, 1993) bu ilkeye yer veren kararlardan bazılarıdır.

8. Münhasır ekonomik bölgeye sahip olabilmek için 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne taraf olmak gerekmemektedir. Bu deniz alanı 1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi ile düzenlenmiş olmakla birlikte aynı zamanda, Tunus v. Libya Kıta Sahanlığı Davası (UAD, 1982), ABD v. Kanada Maine Körfez Davası (UAD, 1984), Libya-Malta Kıta Sahanlığı Davası (UAD, 1985) kararlarında da ifade edildiği gibi örf- adet kuralıdır.

Örf adet kuralının oluşması için 2 unsur bulunmaktadır:

Maddi unsur; genel, sürekli, tutarlı devlet uygulaması

Manevi unsur (opinio juris) : maddi unsuru oluşturan devlet uygulamasının hukukun bir gereği olduğu inancı ile yapılması.

Örf-adet kuralı ile bağlı olmamak için, kuralın oluşumu sırasında ve sonrasında sürekli bir biçimde karşı çıkararak, ısrarlı itirazcı devlet konumunda olması gerekmektedir.

9. BM Şartı md 51'e göre Meşru müdafaa silahlı bir saldırının var olması gerekir. Divan, Nikaragua'daki Askeri ve Paramiliter Faaliyetlere İlişkin Dava'da (UAD, 1986) Asilere silah sağlama veya lojistik destek biçimde yardımı dolaylı kuvvet kullanma olarak değerlendirmiş ve bu eylemlerin silahlı saldırı kapsamında

değerlendirilemeyeceği, bu eylemlere karşı ancak orantılı karşı önlem alınabileceğini kabul etmiştir. Nikaragua Kararı göz önüne alındığında, *Mısır hakkında iddia edilen eylemler gerçek ise*, bu durum silahlı bir saldırı olarak değerlendirilemez fakat karara göre devletin iç işlerine karışma ve kuvvet kullanma yasağına aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle A devleti'nin silahlı bir saldırıya maruz kalmadığı için meşru müdafaa hükümlerine dayanamaz.

Mısır bakımından meşru müdafaa hakkı değerlendirilmesi; Mısır askeri gemisinin tatbikat sırasında A Devleti tarafından vurulması meşru müdafaa için gerekli olan silahlı bir saldırı unsurunu oluşturmuştur. Meşru müdafaa hakkını kullanabilir. Meşru müdafaa hakkının kullanımı ile ilgili de şu şartlar mevcuttur. Saldırıya uğrayan Devlet gerekli, derhal ve orantılı şekilde karşılık vermesi gerekir. Bu durum BM Güvenlik Konseyine bildirilir. Ve Güvenlik Konseyi gerekli önlemleri alıncaya kadar meşru müdafaa çerçevesinde karşılık verebilir.

10. BM Güvenlik Konseyi, milletlerarası barış ve güvenlikle ilgili karar almaya yetkilidir. İhlalin ağırlığına göre; uzaması uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebilecek nitelikte bir uyuşmazlığın varlığında Şart'ın VI. Bölüm'ü altında tavsiye niteliğinde ve uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesine yönelik tedbirler alabilir. Barış ve güvenliğin tehdit altında olması, bozulması veya saldırı fiilinin meydana gelmesi halinde Şart'ın VII. Bölüm'ü altında bağlayıcı karar alınabilir. VII. Bölüm altında alınabilecek bağlayıcı karar silahlı kuvvet kullanılmasını içermeyen tedbirler olabileceği gibi ve silahlı kuvvet kullanılmasını da içeren yaptırımlar da olabilir.